

PEDAGOGIK OLIY TA'LIM TRANSFORMATSIYANING ISTIQBOLLARI VA RIVOJLANISH TENDENSIYASI

Olimjonova Barhayo Dilmurod qizi

Andijon davlat pedagogika instituti

Maktabgacha ta'lim yonalishi

1- bosqich kechki 101guruh talabasi

<http://olimjonovabarhayoy@gmail.com>

Annotatsiya. Ushbu maqolada pedagogik oliy ta'lim tizimida kechayotgan transformatsiya jarayonlari, ularning mazmuni, yo'nalishlari va istiqboldagi rivojlanish imkoniyatlari tahlil qilinadi. Raqamlashtirish, innovatsion o'qitish metodlari, xalqaro integratsiya va pedagog kadrlar tayyorlash sifatining oshishi bugungi ta'lim jarayonining asosiy tendensiyalari sifatida ko'rsatiladi. Shuningdek, pedagogik oliy ta'limning kelajakdagi rivojlanish istiqbollari kompetensiyaviy yondashuv, sun'iy intellektidan foydalanish, amaliyotga yo'naltirilgan o'qitish hamda "hayot davomida ta'lim" tamoyilining keng joriy etilishi asosida yoritiladi.

Kalit so'zlar. Das'zsPedagogik oliy ta'lim, transformatsiya, raqamlashtirish, innovatsiya, kompetensiyaviy yondashuv, xalqaro integratsiya, rivojlanish tendensiyalari, istiqbol.

Аннотация. В статье рассматриваются процессы трансформации в системе педагогического высшего образования, их содержание, направления и перспективы развития. Особое внимание уделяется цифровизации, инновационным методам обучения, международной интеграции и повышению качества подготовки педагогических кадров. Также освещаются перспективы развития педагогического образования на основе компетентностного подхода, использования искусственного интеллекта, практико-ориентированного обучения и концепции «образование на протяжении всей жизни».

Ключевые слова. Педагогическое высшее образование, трансформация, цифровизация, инновации, компетентностный подход, международная интеграция, тенденции развития, перспективы.

Abstract. This article analyzes the ongoing transformation processes in pedagogical higher education, focusing on their content, directions, and future development prospects. Key emphasis is placed on digitalization, innovative teaching methods, international integration, and improving the quality of teacher training. The study also highlights future prospects of pedagogical education based on the competency-based approach, the use of artificial intelligence, practice-oriented learning, and the concept of lifelong education.

Keywords. Pedagogical higher education, transformation, digitalization, innovation, competency-based approach, international integration, development trends, prospects.

Kirish. Zamonaviy davrda ta'lim tizimi oldida turgan vazifalar tobora murakkablashib borayotgan bir paytda pedagogik oliy ta'limni modernizatsiya qilish, uning mazmuni va shakllarini yangilash dolzarb masalalardan biri bo'lib qolmoqda. Raqamli texnologiyalarning taraqqiy etishi, global axborot maydonining kengayishi, mehnat bozorida pedagoglardan talab etilayotgan kompetensiyalarning o'zgarishi pedagogik oliy ta'lim tizimini tubdan qayta ko'rib chiqishni taqozo etmoqda. Bugungi kunda oliy ta'lim muassasalari nafaqat nazariy bilimlarni beruvchi markaz, balki innovatsion pedagogik yondashuvlarni sinovdan o'tkazuvchi, pedagogik amaliyotni tajriba maydonlari bilan bog'lovchi, xalqaro hamkorlik orqali yangiliklarni o'zlashtiruvchi ilmiy-ma'rifiy platforma sifatida shakllanmoqda. Shu bois pedagogik oliy ta'limda transformatsiya jarayonlari keng ko'lamda kechib, ta'limning mazmuniy va texnologik jihatlarini yangilash, o'qituvchilar tayyorlashning sifat ko'rsatkichlarini oshirish bo'yicha tizimli islohotlar amalga oshirilmoqda.

Shu bilan birga, raqamlashtirish, innovatsion ta'lim texnologiyalari, kompetensiyaviy yondashuv, xalqaro standartlarning joriy etilishi, uzluksiz ta'lim tamoyillarining keng qo'llanishi pedagogik oliy ta'limning yangi bosqichga o'tishiga xizmat qilmoqda. Transformatsiya jarayonining istiqbollari esa zamonaviy texnologiyalarni o'zlashtirgan, kreativ fikrlaydigan, kasbiy mas'uliyatni chuqur anglaydigan, global raqobat talablariga mos pedagoglarni tayyorlashni nazarda tutadi. Pedagogik oliy ta'limning rivojlanish tendensiyalarini o'rganish, ularning ijtimoiy-pedagogik ahamiyatini tahlil qilish va istiqboldagi progressiv yo'nalishlarni belgilash ta'lim siyosatini shakllantirishda muhim omil bo'lib xizmat qiladi. Ushbu maqolada pedagogik oliy ta'lim transformatsiyasining asosiy yo'nalishlari, uning istiqbollari va rivojlanish tendensiyalari ilmiy asosda yoritiladi.

Asosiy qism. Pedagogik oliy ta'lim tizimi bugungi globallashtirish va raqamli transformatsiya sharoitida tub o'zgarishlarga duch kelmoqda. Bu o'zgarishlar, avvalo, ta'lim jarayonining mazmuni, texnologiyasi va tashkiliy asoslarini yangilashni taqozo etmoqda. Zamonaviy pedagog kadriga qo'yilayotgan talablarning ko'payishi, maktab ta'limining yangilanishi, jamiyatning intellektual salohiyatini oshirishga bo'lgan ehtiyoj pedagogik oliy ta'limning rolini yanada muhimlashtiradi. Shuningdek, o'qituvchi shaxsiga yuklanadigan mas'uliyat, uning kasbiy kompetensiyalar majmuasi, raqamli savodxonlik darajasi va innovatsion fikrlay olishi ta'lim transformatsiyasining markazida turibdi.

Bugungi kunda pedagogik oliy ta'limda eng tezkor o'zgarishlar ta'lim mazmunining kompetensiyaviy modelga o'tkazilishi orqali namoyon bo'lmoqda.

Endilikda talabalar faqat nazariy bilimlarni egallash bilan cheklanib qolmay, balki kasbiy faoliyatni muvaffaqiyatli olib borish uchun zarur bo'lgan amaliy ko'nikma va malakalarni chuqur o'zlashtirishlari zarur. Kompetensiyaviy yondashuv o'quv dasturlarini amaliyot bilan uyg'unlashtirishni, talabaning mustaqil fikrlashi va muammolarni hal etish qobiliyatini rivojlantirishni, shaxsiy va kasbiy rivojlanish uchun zarur bo'lgan kommunikativ, ijtimoiy va ijodiy kompetensiyalarni shakllantirishni talab etadi. Pedagogik oliy ta'limning transformatsiyasiga kuchli ta'sir ko'rsatayotgan omillardan yana biri – raqamli texnologiyalarning keng joriy etilishidir. Masofaviy ta'lim tizimlarining kengayishi, aralash o'qitish formatining ommalashuvi, elektron ta'lim resurslarining ko'payishi ta'lim jarayonini yangi bosqichga olib chiqdi. Sun'iy intellekt asosidagi dasturlar ta'lim sifatini monitoring qilish, talabaning o'zlashtirish darajasi bo'yicha avtomatlashtirilgan tahlillarni olib borish, individual ta'lim yo'llarini shakllantirish imkonini bermiqda. Raqamli texnologiyalar nafaqat ta'lim jarayonining samaradorligini oshiradi, balki pedagogik jarayonni yanada shaffof, moslashuvchan va natijaga yo'naltirilgan shaklga keltiradi.

Transformatsiyaning muhim yo'nalishlaridan yana biri — xalqaro integratsiyaning kuchayishi. Bugungi oliy ta'lim muassasalari xorijiy universitetlar bilan qo'shma dasturlar, akademik mobillik, xalqaro grantlar va ilmiy hamkorlik loyihalarini faollashtirmoqda. Bu jarayon pedagogik kadrlar tayyorlashning sifati va kompetensiya doirasini global talablarga moslashtirishga xizmat qiladi. Xorij tajribasining o'rganilishi o'quv dasturlarini takomillashtirish, zamonaviy pedagogik texnologiyalarni tatbiq etish va talabalarning xalqaro maydonda raqobatbardosh bo'lishini ta'minlaydi. Pedagogik oliy ta'limni modernizatsiya qilish doirasidagi islohotlar o'quv jarayonining amaliyotga yo'naltirilganligiga alohida e'tibor qaratadi. Endilikda talabalar real maktab muhitida ko'proq vaqt o'tkazishi, dars jarayonini kuzatishi, amaliy metodlarni sinab ko'rishi, metodik ishlanmalar yaratishi va ularni amaliyotda sinovdan o'tkazishi talab etiladi. Universitet-maktab integratsiyasi kuchaygani sayin, talabalar nafaqat nazariy bilimlarga ega bo'ladi, balki o'z kasbiy faoliyatini boshlagan ilk kunlaridanoq o'zini erkin va ishonchli his qila oladigan pedagog sifatida shakllanadi.

Kelgusida pedagogik oliy ta'limning rivojlanish istiqbollari yanada keng qamrovli va innovatsion yo'nalishlarga ega bo'lishi kutilmoqda. Sun'iy intellektdan foydalanish, virtual laboratoriyalar va simulyatsiyalar asosida dars mashg'ulotlarini tashkil etish, o'qituvchilar uchun raqamli portfoliolarni joriy etish, ta'lim sifatini baholashning yangi mexanizmlarini shakllantirish pedagogik ta'limning yangi bosqichini belgilaydi. Shuningdek, "hayot davomida ta'lim" konsepsiyasining keng qo'llanishi pedagoglarning muntazam rivojlanishiga, o'z ustida ishlashiga va jahon tajribalarini o'zlashtirishiga keng imkoniyat yaratadi. Ushbu jarayonlar pedagogik oliy ta'limni innovatsion, kompetensiyaga yo'naltirilgan, raqamli va xalqaro standartlarga

mos tizim sifatida shakllantirishga xizmat qiladi. Natijada ta'lim sifati oshadi, pedagoglarning kasbiy tayyorgarlik darajasi mustahkamlanadi va jamiyatning intellektual salohiyati yanada yuksaladi.

Xulosa. Pedagogik oliy ta'lim tizimida kechayotgan transformatsiya jarayonlari zamonaviy ta'limning strategik yo'nalishlarini belgilab bermoqda. Raqamlashtirishning chuqurlashuvi, kompetensiyaviy yondashuvning to'liq joriy etilishi, innovatsion metod va texnologiyalarning keng qo'llanishi pedagoglarning professional tayyorgarligini yangi bosqichga olib chiqmoqda. Bu jarayonlar ta'lim mazmunining amaliyotga yo'naltirilishini kuchaytirib, talabalarda mustaqil fikrlash, ijodiy yondashuv, raqamli savodxonlik, kommunikativ ko'nikmalar va kasbiy mas'uliyat kabi sifatlarni shakllantirishga xizmat qilmoqda. Xalqaro integratsiya va global talablarga moslashuv pedagogik oliy ta'limni yanada raqobatbardosh qilmoqda. Xorijiy tajriba, qo'shma dasturlar, akademik mobillik va ilmiy hamkorlik shakllarining kengayishi ta'lim sifatini oshirishga zamin yaratadi. Shuningdek, universitet-maktab hamkorligining kuchayishi o'quv jarayonini real pedagogik amaliyot bilan uyg'unlashtira oladigan samarali mexanizmlar tizimini shakllantirmoqda.

Kelgusidagi transformatsiya jarayonlarining istiqbollari pedagogik oliy ta'lim tizimining yanada takomillashishiga, zamonaviy global standartlarga mos pedagoglar tayyorlashga, ta'limning innovatsion va raqamli ekotizimini mustahkamlashga qaratilgan. Bu esa nafaqat ta'lim sifati, balki jamiyatning intellektual salohiyati va kelajak avlodning ma'naviy-ma'rifiy rivojlanishiga bevosita ta'sir ko'rsatadi. Pedagogik oliy ta'lim transformatsiyasining davomli bo'lishi ta'lim siyosati, ilmiy tadqiqotlar, raqamli infratuzilma va pedagoglar malakasining uzluksiz rivojlanishi bilan chambarchas bog'liqdir. Shu sababli tizimli yangilanishlar, innovatsion rivojlanish tendensiyalarini qo'llab-quvvatlash va xalqaro tajribani integratsiya qilish orqali pedagogik oliy ta'limning istiqboldagi barqaror taraqqiyoti ta'minlanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Abdullayeva, Q. Pedagogik ta'limda innovatsion texnologiyalar. – Toshkent: Fan, 2020.
2. Adizova, D. Oliy ta'limda kompetensiyaviy yondashuvning mazmuni va amaliy jihatlari. – Toshkent: Innovatsiya, 2021.
3. Boltayev, M. Raqamli pedagogika asoslari va ta'lim jarayoniga tatbiqi. – Toshkent: Yangi asr avlodi, 2022.
4. Jo'rayev, A. Zamonaviy ta'lim texnologiyalari. – Toshkent: Ma'naviyat, 2019.
5. Karimova, N. Pedagogik oliy ta'limda transformatsiya jarayonlari va istiqbollari. – Toshkent: Oliy ta'lim nashriyoti, 2023.
6. Qodirova, D. Pedagogik innovatsiyalar nazariyasi va amaliyoti. – Toshkent: Turon zamin ziyo, 2021.

7. Rasulov, Sh. Zamonaviy pedagogik texnologiyalar va ularning qo'llanilishi. – Toshkent: Sharq, 2021.
8. Yo'ldosheva, G. Oliy ta'limda raqamli transformatsiya: nazariy va metodik asoslar. – Toshkent: Turon Press, 2022.
9. Yusupov, B. Pedagog kadrlar tayyorlashning innovatsion rivojlanishi. – Toshkent: Ma'rifat, 2020.

